

[Etat]
[Etat]
[XXXX POSTSTED]
[Click here to enter text.](#)

Vår referanse: [Click here to enter text.](#)
Arkivkode: 0
Deres referanse:
Dato: 10.09.2025

Høringsuttalelse – Forslag til endringer i vass- og avløpslova og forurensningsforskriften om innføring av overvannsgebyr

1 Om høringen

KS viser til Miljødirektoratets høringsnotat av 10. juni 2025 med forslag til endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om innføring av overvannsgebyr. Høringen følger opp NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder og oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å utrede en gebyrordning for overvannshåndtering. Bakgrunnen for høringen er økende skadekostnader som følge av overvann, drevet av klimaendringer og fortetting, og behovet for å sikre samfunnsøkonomisk lønnsom og kostnadseffektiv overvannshåndtering.

Høringsfristen er satt til 15.10.2025.

2 Forslaget

Miljødirektoratet foreslår å gi kommunene hjemmel til å innføre et overvannsgebyr som et eget gebyr, adskilt fra dagens avløpsgebyr. Hovedpunktene i forslaget er:

- Lovendringer i vass- og avløpsanleggslova for å etablere hjemmel for overvannsgebyr.
- Nytt kapittel i forurensningsforskriften (16A) som regulerer rammene for gebyret.
- Gebyret skal være årlig og kan bestå av en fast og en variabel del. Fast del skal dekke kommunens faste kostnader, og være lik for alle gebyrpliktige. Variabel del skal være basert på eiendommens avrenningspotensial, med mulighet for gebyrreduksjon ved lokale tiltak.
- Gebyrsubjektet er eier av eiendommen, og hver eier skal kun faktureres et gebyr.
- Krav om plan. Kommunen må ha plan for overvannshåndtering for alle kommunens tettsteder for å kunne kreve gebyr.
- Selvkostprinsippet gjelder. Gebyret kan ikke overstige kommunens nødvendige kostnader, men det er ikke krav om full kostnadsdekning.

Forslaget har stor betydning for kommunesektoren fordi det gir en ny finansieringsmekanisme for overvannshåndtering. Innføring av mulighet for gebyr for overvanntiltak er et viktig tiltak for å stimulere til klimatilpasning, og redusere fremtidige skadekostnader.

3 Vår anbefaling

Som følge av et villere og våtere klima på grunn av klimaendringer, er skadekostnader knyttet til overvann allerede høye, og det antas at disse vil øke i fremtiden. Kostnadene knyttet til skader og forebygging bæres av grunneiere, næringslivet og kommunene. Kommunene har gjennom rollen som planmyndighet

og forvalter av infrastruktur en nøkkelrolle for å håndtere utfordringene overvann gir. KS støtter at det innføres en ordning som gir kommunene mulighet til å innføre overvannsgebyr som er etterlenget og nødvendig, og er på generelt grunnlag positive til tiltak som øker kommunens handlingsrom.

KS må likevel understreke at det er avgjørende at regelverket er anvendelig, og utformet på en slik måte at kommunene kan og ønsker å ta i bruk virkemidlene. Det fremstår for oss som usikkert om kommunene faktisk vil benytte seg av regelverket slik det er foreslått. Vi mener at forslaget er noe prematurt, og krever ytterligere utredninger før man går videre med et justert/nytt forslag.

Vi utdyper våre enkelte anbefalinger og begrunnelser nedenfor, men oppsummerer de mest sentrale her:

- Utfordringer med tettstedsdefinisjonen. SSBs definisjon kan skape problemer for kommuner med geografisk spredte tettsteder, eller hvor tettstedsdefinisjonen omfatter hele kommunens arealer.
- Krav om overvannsplan for hvert tettsted. Kommunene må ha en plan før gebyr kan innføres, noe som kan forsinke innføring og skape store kostnader og kapasitetsutfordringer, særlig i kommuner med flere eller komplekse tettsteder.
- Variabel gebyrdel og incentivordning. Kommunene får noe frihet til å utforme den variable delen, og kan gi rabatter til private som etablerer egne tiltak. Dette er positivt, men komplisert og kan ha begrenset effekt uten sentral støtteordning. KS har tidligere anbefalt at variabel del utgår av hensyn til kompleksitet.
- Manglende statlig støtte og felles teknisk grunnlag. Kommunene må selv bære kostnadene og risikoen ved innføring, noe som kan være krevende. Det burde vært tilbud om støtte og felles teknisk grunnlag.
- Gebyrsubjekt og gebyrmodell. Forslaget legger opp til én fast gebyrdel per eier, uavhengig av antall eiendommer. Dette kan oppleves som urimelig og skape utfordringer med legitimitet og datagrunnlag.

4 Vurdering

4.1 Generelle betraktninger

Innledningsvis vil vi bemerke at det ville vært en fordel med en grundig redegjørelse for hvilke økonomiske konsekvenser ordningen vil påføre kommunene på kort og lang sikt. Det kunne for eksempel vært løst gjennom ytterligere kartlegging. KS er bekymret for at forslaget innebærer en høy terskel for å ta ordningen i bruk, i tillegg til å beslaglegge store ressurser i kommunene som ønsker ordninger. Vi viser i den forbindelse til det som kom frem i Oslo kommune sitt høringsinnspill i møtet 8. september, samt tidligere uttalelser i forbindelse med arbeidet. Ordningen fremstår som lite fleksibel opp mot kommunenes faktiske behov. Vi ser også at spørsmålet om ansvar for anleggene fortsatt står som uløst, og savner en nærmere drøftelse av dette. Mange kommuner vil antagelig avvente å arbeide med overvannsgebyr frem til spørsmålet om ansvar er løst, og KS mener det må ses i sammenheng. KS kan heller ikke se at overvann er nærmere definert, eller at forholdet mellom vass- og avløpslova og forurensingslova er nærmere vurdert. KS understreker at det er viktig at det blir definert hva overvannsanlegg er for at kommunene skal kunne arbeide godt med et gebyrreglement. For ordens skyld vedlegges tidligere uttalelse hvor disse temaene i har vært løftet som sentrale for å gi kommunene de virkemidlene de trenger for å håndtere overvann. Formålet med forslaget er godt, men forslaget fremstår som prematurt.

4.2 Tettstedsdefinisjonen

Forslaget bygger på Statistisk sentralbyrås definisjon av tettsted, som ikke tar hensyn til kommunegrenser. Dette kan skape utfordringer for kommuner som deler tettsted med andre, eller som har flere geografisk adskilte tettsteder. For eksempel regnes Porsgrunn og Skien som ett tettsted, selv om de er to selvstendige kommuner. Tromsø kommune består av tre tettsteder og Kristiansand kommune av åtte, og vil måtte lage overvannplan for samtlige før gebyr kan innføres. Oslo kommune består av et tettsted, og vil måtte planlegge for hele kommunen før implementering. Dette betyr at kommunen ikke kan gebyrfinansiere eksisterende anlegg i én del av tettstedet før det foreligger planverk for hele området. Slike konsekvenser er ikke tilstrekkelig belyst i forslaget, og bør løftes frem i videre behandling.

4.3 Krav om overvannsplan

Forslaget stiller krav om at kommunene må utarbeide en plan for overvannshåndtering for hvert tettsted før de kan innføre gebyrfinansiering. Dette innebærer en betydelig prosess som kan ta flere år, og som krever både økonomiske ressurser og spisskompetanse. Kommuner som ikke har denne kompetansen internt, må kjøpe tjenester fra eksterne konsulenter, noe som kan bli kostbart. I høringsnotatet pkt. 6.1. er kravene til slik plan nærmere beskrevet, og selv om det åpnes for noe bruk av sjablonmessige vurderinger, er det krav til relativt detaljert planlegging. I tillegg anbefales det at planene ikke kun utarbeides som uformelle temaplaner, men også implementeres i arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Det er uklart om det er et krav om overvannsplanleggingen skal tas inn i arealplaner, som KPA, eller om det er tilstrekkelig at kommunen benytter seg av uformelle planverktøy. Vi er enige i at det er viktig at ordningene forankres politisk, og at det sikres gjennom lokale forskrifter for oppfølging av ordningen. Vi fremhever at det er viktig at kommunen kan benytte seg av uformelle planverktøy for å sikre fleksibilitet i oppfølging av overvannstiltakene, slik at planen ikke er utdatert innen man kommer til vedtakstidspunkt. Selv om det er forståelig at det stilles krav til planlegging, er vår vurdering at terskelen for å ta ordningen i bruk er så høy at den virker mot sin hensikt.

Forslaget åpner heller ikke for etablering av gebyrsoner, noe som kunne gitt kommunene større fleksibilitet til å tilpasse gebyret til lokale forhold. I kommuner med store geografiske avstander eller ulike typer bebyggelse, som fortetningsområder og spredt bebyggelse, ville gebyrsoner gjort det mulig å differensiere gebyret på en mer rettferdig og praktisk måte. Mangelen på denne muligheten kan føre til at gebyret oppleves som urimelig eller lite treffsikkert. Det fremkommer ikke om slike løsninger er utredet i høringsnotatet.

Vi legger eller til grunn at grensesnittet mot avløpsdirektivets krav om plan for overvannsledninger som ikke er separert er vurdert, slik at kommunene ikke ender med dobbelt planleggingskrav for de samme ledningene.

4.4 Gebyrsubjektet. Innretting av gebyret i fast og variabel del.

4.4.1 Gebyrsubjektet

Forslaget legger opp til at gebyr kan belastes eier av eiendom med avrenning til kommunalt overvannsanlegg. Definisjonen fremstår som snever, og det vil være tidkrevende for kommunene å kartlegge og vedlikeholde oversikten. Kartleggingen måtte oppdateres hyppig for å fange opp hele kretsen, både nye eiendommer og de som har gjennomført tiltak som påvirker overvannssituasjonen på eiendommen negativt fremover. Det er ikke kun eiendommer med avrenning som har nytte av fungerende overvanns- og flomveiltak, for eksempel vil alle som kjører på en offentlig vei ha nytte av at den ikke er stengt på grunn av flom.

4.4.2 Fast del

Den faste delen av overvannsgebyret skal baseres på kommunens årlige faste kostnader, inkludert kapitalkostnader, som utgjør den største delen av kostnadene kommunene har knyttet til overvannstiltak. Vi støtter at gebyret skal baseres på selvkost, og mener et fast gebyr er en hensiktsmessig innretning for kommunene.

Forslaget legger opp til at én fast gebyrdel skal ilegges per eier, uavhengig av hvor mange eiendommer vedkommende eier. Det innebærer at eier av en privat boligeiendom vil betale like mye i fast del som eier av fem næringseiendommer. Dette kan oppleves som urimelig, særlig når andre modeller er forkastet med begrunnelse i legitimitet og rimelighet. Det er heller ikke utredet hvordan gebyret skal fordeles for borettslag og sameie. I borettslag eier man en andel og en eiendom kan eies av flere i fellesskap. Vi ser også at den samme begrensningen ikke er å gjenfinne for andre selvkostområder, som avløpsavgifter. Vi mener gebyret heller bør fordeles på *eiendom* eller *eiendommer som nyttes som ett*, uten begrensning til et gebyr per eier av grunneiendom

4.4.3 Variabel del

Forslaget gir kommunene anledning til å utforme en variabel del av gebyret, og åpner for at private som etablerer egne overvannstiltak kan få rabatt. Samtidig er ordningen kompleks, og rabatten vil neppe gjenspeile de faktiske investeringskostnadene. Den faste delen vil utgjøre den største delen av gebyret, mens incentivordningen er avgrenset til den variable. Den variable delen skal rettes mot eiendommer basert på en beregning av hvor mye overvann som forventes fra gebyrsubjektets eiendom. For den variable delen må kommunene derfor innhente et datagrunnlag for å kunne beregne avrenningen, og det må vedtas lokal forskrift. Dette arbeidet vil være ressurskrevende. KS kan ikke se at det vil være regningssvarende for kommunene med variabel del når det krever komplekse og ressurskrevende beregninger for å forvalte systemet.

4.5 Incentivordning

Incentivordninger er etterlyst av kommunene, og det er positivt at mekanismen tas inn slik at kommunene kan gi insentiver til lokal håndtering av overvann, særlig på eiendommer hvor det ikke kan stilles krav gjennom byggesak. Det er også positivt at tilskuddet kan beregnes inn i overvannsgebyret slik at kommunene ikke må hente dette fra kommunekassa, men det innebærer samtidig også at gebyrnivået vil økes og beregningene blir mer kompliserte.

Vi kan heller ikke se at ordningen svarer på kommunenes behov for å kunne gi incentiv eller tilskudd som fremmer separering. Der overvann håndteres i fellesledninger, er det behov for å kunne gi tilskudd for å gi eiendommer incentiv til å koble seg av ledningen.

Det burde også vurderes om det kan etableres en sentral støtteordning som kan supplere den kommunale insentivordningen og bidra til større effekt.

4.6 Datagrunnlag

Det foreligger ikke overordna, nasjonale datagrunnlag som kommunene kan basere gebyrberegningen på. Dette vil gjøre det vanskelig for kommunene å foreta de nødvendige samfunnsøkonomiske vurderingene i planleggingen. Manglende nasjonal støtte innebærer store krav til kommunene både hva gjelder teknisk grunnlag og planlegging, og vil skape utfordringer og forskjeller. Det er ikke nødvendigvis kommunene med størst behov som har mest kapasitet og kompetanse, og praksis i de ulike kommunene kan bli ulik.

4.7 Ressurser

Miljødirektoratet skriver at «*Miljødirektoratet legger til grunn at kommunens administrative kostnader vil øke noe, når overvannskostnadene skal skilles ut i et eget gebyrgrunnlag og differensieres. De administrative kostnadene kan finansieres gjennom gebyret. De økte administrative kostnadene er både*

knyttet til behovet for å lage en plan for håndtering av overvann og til behovet for å beregne og kreve inn et eget gebyr, samt tilsyn og kontroll». Vi mener at forslaget både på kort og lang sikt for kommunene, vil kunne være krevende og forutsette økte ressurser som vi ikke nødvendigvis ser kan dekkes inn gjennom gebyret. Derimot støttes at de løpende, årlige kostnadene til administrasjon kan dekkes inn gjennom gebyret. Utgifter som knytter seg til å utarbeide teknisk underlag, forberede forskrift, utarbeiding av overvannsplaner m.v. vil pådras før gebyret kan tas i bruk, og vil ikke inngå i kommunens faste, årlige utgifter.

Miljødirektoratet skriver også at mange kommuner nok vil kunne dra nytte av eksisterende rutiner for eksempelvis avløpsgebyr. Som det fremgår over, vurderer vi at overvannsgebyret har en innretning som skiller seg fra avløpsgebyret, og overføringsverdien er begrenset. Innføring av ordningen og oppfølging av den krever også en kompetanse og kapasitet mange kommuner ikke har. Vi slutter oss ikke til direktoratet nedtoning av kommunenes ressurssituasjon. Det fremstår som en overforenkling at kommunene uten videre kan tilpasse seg det foreslåtte regimet for å kreve overvannsgebyr.

Vi anbefaler departementet å gjøre en nærmere vurdering av ressursbehovet i kommunene, og å tilpasse et revidert forslag slik at det er gjennomførbart innenfor de ressursene kommunen allerede kan dra nytte av.

Helge Eide
Områdedirektør

Torild Fagerbekk
Avdelingsdirektør